

Kestävä KYLÄ

SUUNNITTELUKORTIT

OPAS KYLÄSUUNNITTELUN OHJAAJALLE

Sisällysluettelo

Lukijalle	3
1. Kestävä kylä -suunnittelukortteja käytetään kyläsuunnittelussa	4
2. Ensimmäinen suunnittelupaja: kokonaiskuva – keltaiset kortit	7
2.1 Aikataulu ja tarvikkeet	7
2.2 Tervetuloivotus, tilaisuuden tarkoitus ja johdatus suunnittelumenetelmään	9
2.3 Kylän esittely ja erityispiirteet.....	9
2.4 Kylä osana kokonaisuutta, keltaiset kortit.....	9
2.5 Unelmien kylä	12
2.6 Miten tästä eteenpäin ja lopetus	13
3 Toinen suunnittelupaja: unelmasta toimenpiteiksi – siniset ja vihreät kortit.....	14
3.1 Aikataulu ja tarvikkeet	14
3.2 Tervetuloivotus, tilaisuuden tarkoitus ja esittäytymiset.....	16
3.3 Unelmien kylä -esittely.....	16
3.4 Kuinka unelma muutetaan tavoitteiksi ja toimenpideideoiksi?	16
3.5 Toimenpiteiden tarkentaminen, siniset kortit.....	18
3.6 Toimenpiteiden arviointi, vihreät kortit.....	19
3.7 Toimenpiteiden kannatus.....	21
3.8 Seuraavat askeleet ja lopetus	22

Liitteet

Keltaiset kortit

Siniset kortit

Vihreät kortit

Kestävä kylä, Suunnittelukortit, Opas kyläsuunnittelun ohjaajalle

Julkaisija: Hämeen Kylät ry, Länsi-Uudenmaan Kylät ry,
Päijät-Hämeen kylät ry, Varsinais-Suomen Kylät ry

Kuvat: Liisa Helanto, Sirpa Pekkarinen

Taitto: Päijät-Hämeen koulutuskeskusi, viestintä- ja markkinointipalvelut

Hämeen ELY-keskus rahoittaa julkaisua.

Tietosisällöstä vastaa Koulutuskeskus Salpaus/Kylä välittää -hanke

Lukijalle

Kestävä kylä -suunnittelukortit (Keke-pelikortit) on kylien ja muiden yhteisöjen kehittämistyöhön sopiva käyttökelpoinen, innostava ja muunneltava menetelmä. Se on työkalu, joka johdattaa osallistujat katsomaan kyläänsä osana yhteiskunnallisia ja maailmanlaajuisia kysymyksiä sekä kestävää kehitystä.

Opas on tarkoitettu kyläasiamiehille ja muille vastaavissa tehtävissä toimiville tähän suunnittelumenetelmään perehtymistä varten.

Iso-Britannian Walesissa PLANED-toimintaryhmä on yhteistyökumppaneineen kehittänyt menetelmän ja käyttänyt sitä menestyksekkäästi yhteisösuunnittelussa kylien ja pikkukaupunkien kanssa jo viiden vuoden ajan. Kyläsuunnittelupelin suomalainen versio tehtiin Kylä välittää -hankkeessa yhteistyössä Hämeen ammattikorkeakoulun (HAMK) kanssa. Kestävän kehityksen opintolinjalla opiskeleva Siina Hara teki sovellutusta opinnäytetyönään.

Kestävä kylä -suunnittelukortteja on mahdollista yhdistää eri tavoin toteutettaviin kyläsuunnitteluprosesseihin. Toimintaohje perehdyttää erityisesti pelikorttien käyttöön; keltaisia kortteja käytetään tulevaisuustyöskentelyssä ja arvokeskustelussa, siniset ja vihreät kortit sopivat käytettäväksi myös yksittäisen hankkeen suunnittelussa.

Opas sisältää yhden kuvauksen kyläsuunnitteluprosessista, johon päädyttiin Kylä välittää -hankkeessa järjestettyjen koepelien tuloksena. Kyläsuunnittelumenetelmät on tässä ohjeessa kuvattu lyhyesti olettaen, että ne ovat ohjaajille jo ennestään tuttuja. Niihin voi perehtyä myös osoitteessa <http://kestavakyla.wikispaces.com>.

Antoisaa peli-iltaa

Liisa Helanto
Päijät-Hämeen kylät ry

Elina Leppänen
Hämeen Kylät ry

Pirkko Kaskinen
Länsi-Uudenmaan Kylät ry

Tauno Linkoranta
Varsinais-Suomen Kylät ry

1. Kestävä kylä -suunnittelukortteja käytetään kyläsuunnittelussa

Kestävän kehityksen pelikortit soveltuvat osaksi kyläsuunnittelu-prosessia. Lopputuloksena saadaan kyläsuunnitelma sekä joukko toteuttamiskelpoisia toimenpiteitä tai hankkeita, jotka voidaan liittää osaksi kyläsuunnitelmaa.

Kyläsuunnitteluprosessi tarvitsee ohjaajan, joka kulkee kylän rinnalla. Ohjaaja kannustaa ja huolehtii kyläsuunnittelun etenemisestä sekä työpajatyöskentelyn sujumisesta. Hänen on syytä tutustua huolellisesti menetelmään ennakolta.

Kyläyhdistyksen hallituksen tai muun ydinjoukon kanssa sovitaan menettelytavoista etukäteen esim. siten, että ohjaaja osallistuu tapaamiseen kylällä:

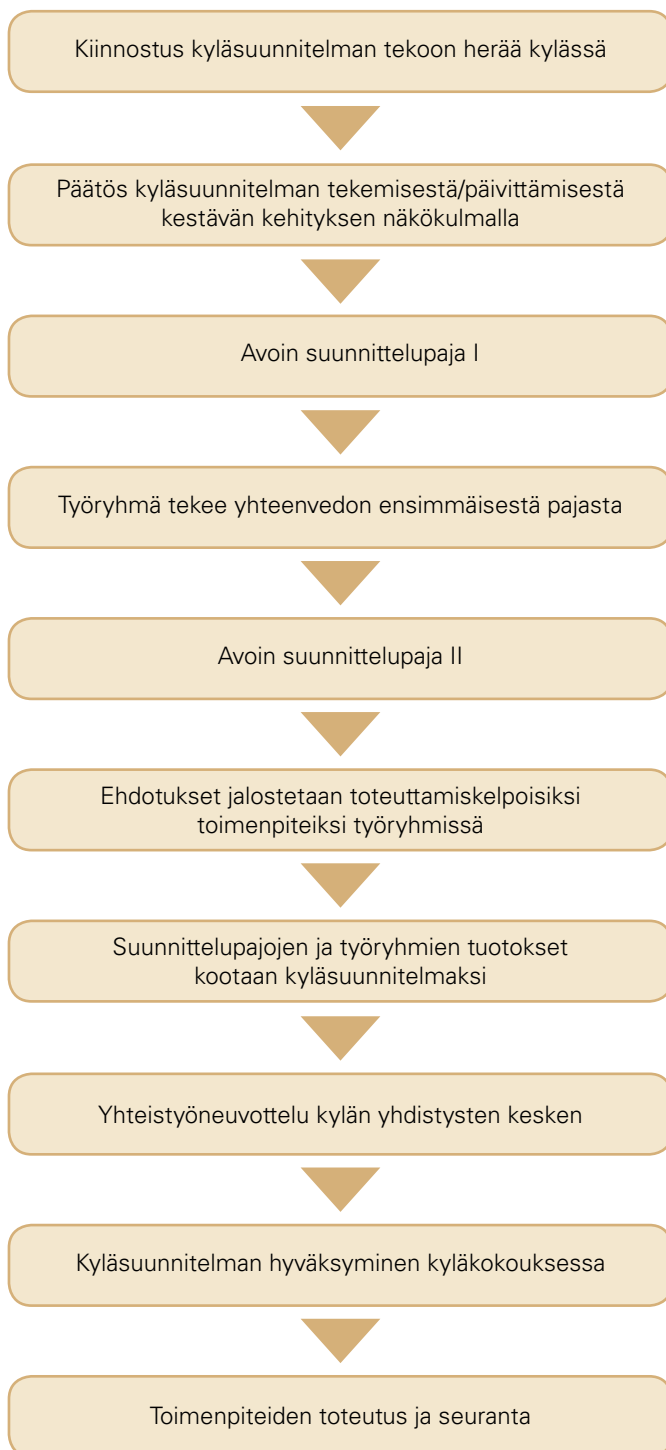
- Miksi tehdään kyläsuunnitelma? Miksi se tehdään Kestävä kylä -suunnittelukortteja käyttäen?
- Miten koko prosessi etenee?
- Miten työpajat järjestetään; päivämäärät, paikat, tarjoilut?
- Miten kyläläiset ja kylän eri yhdistykset osallistuvat; kutsut työpajoihin, mahdollisuus ottaa kantaa kyläsuunnitelmaluonnokseen, kyläsuunnitelman hyväksyminen kyläkokouksessa?
- Miten kunta ja mahdollinen sponsori otetaan mukaan?
- Mitä tekee ohjaaja, ja mitä tekevät kyläaktiivit, työnjako?

Vinkejä ohjaajalle:

- Harkitse, onko syytä tuoda esiin kestävä kehitystä vai halutaanko tietoisesti välttää käsitteen käyttämistä.
- Pelin esite voidaan tarvittaessa jakaa kyläyhdistyksen hallitukselle sekä henkilökohtaisesti mukaan kutsuttaville, kuten kylässä toimivien yhdistysten ja yritysten sekä muiden yhteisöjen edustajille.
- Kutsu suunnittelupajaan: Kutsuja on paikallinen järjestäjä, mutta yhteistyötaho, josta ohjaaja tulee, mainitaan myös.
- Tärkeää on, että ennakkotiedotteessa ja kutsussa ei työpajoja (kyläiltoja) kuvata liian vaativiksi tai korkealentoiseksi, jotta jokainen kokee oikeudekseen osallistua.
- Paikallisen tahon on suositeltavaa kirjata päätös siitä, että kyläsuunnitelma laaditaan tai uudistetaan kestävä kehityksen peliä käyttäen.

Suunnitteluprosessin eteneminen

Käytännössä järjestetään vähintään kaksi koko kylälle avointa suunnittelupajaa/ kehittämispöytätyötä. Ohjaaja ohjaa työpajatyöskentelyä sekä vastaa aikataulussa pysymisestä ja käytännön järjestelyistä. Ohjaajia voi olla useampia. Suunnittelupajoissa työskennellään 4–8 hengen ryhmissä. Työskentely sujuu parhaiten, jos ohjaajia on 1 kahta tai kolmea ryhmää kohden.

Ennen toista työpajaa on suositeltavaa tehdä yhteenveto ensimmäisen työpajan tuloksista esim. kylän puheenjohtajan kanssa.

Toisen työpajan jälkeen asiat kootaan kyläsuunnitelmaluonnokseksi, esimerkiksi taulukkomuotoon. Sen liitteeksi tulevat tärkeimpien toimenpide-ehdotusten kuvaukset. Niitä jalostetaan toteuttamiskelpoiksi toimenpiteiksi työryhmissä.

Kyläsuunnitelmaluonnoksesta on suositeltavaa järjestää yhteistyö- ja työnjakoneuvottelu kylän yhdistysten kesken. Luonnoksesta tiedotetaan ja pyydetään kyläläisiä korjaamaan ja täydentämään sitä. Järjestetään kaikille avoin kyläkokous, jossa kyläsuunnitelma hyväksytään.

Toimenpiteitä ryhdytään toteuttamaan. Usein helppojen asioiden toteuttamiseen innostutaan jo työpajoissa. Siitä huolimatta kannattaa koota yhdessä sovitut asiat kyläsuunnitelmaksi, jotta asiat ja kokonaisuus saadaan yhteisesti muistiin ja toimenpiteitä voidaan toteuttaa suunnitelmallisesti.

Kyläsuunnitelma, sen tavoitteet ja toimenpiteet on hyvä käydä läpi kerran vuodessa yhdistysten toimintasuunnitelmia tehtäessä.

2. Ensimmäinen suunnittelupaja: kokonaiskuva (keltaiset kortit)

2.1 Aikataulu ja tarvikkeet

Alla olevaan aikatauluun on kuvattu ensimmäisen suunnittelupajan kulku.

OSIO	KESTO MINUUTEISSA
Tervetuloitovotus, ohjaajien esittely ja johdatus suunnittelumenetelmään	10
Kylän esittely	15
Osallistujien esittely ja kylän erityispiirteet	15
Kylä osana kokonaisuutta eli keltaiset kortit	60
Unelmien kylä	30
Miten tästä eteenpäin ja lopetus	15
Yhteensä	2 h 25 min

Tarvikelista suunnittelupajaa varten

- Fläppipapereita: 2 kpl jokaiselle ryhmälle + ylimääräisiä yhteisiin yhteenvetoihin esim. erityispiirteet
- Sinitarraa tai teippiä (jos fläppipapereissa ei ole tarrapintaa)
- Erivärisiä paksuja tusseja, noin 3 kpl kutakin ryhmää varten
- Keltainen yliiviivaustussi
- Pakka keltaisia kortteja kullekin ryhmälle
- Erivärisiä tarralappuja (Post it tai vastaavia)
- Nimilaput, esim. osoitetarrapohjia tai leveää maalarinteippiä
- Kamera (valokuvataan fläpiti lopuksi)

Käyttöä voi olla myös näille

- Unelmien kylä: erilaisia kuvia ja postikortteja ainakin 50 kpl, jos halutaan käyttää ajatusten herättelijänä
- Ylimääräistä kirjoituspaperaa "suttupaperiksi"
- Kirjoituskyniä vähintään yhtä monta kuin on osallistujia
- Kopioita aiemmasta kyläsuunnitelmasta
- Roskapussit jne.

Yhteistyöllä
viihtyisät ja
elinvoimaiset
kylät

2.2 Tervetuloitovotus, tilaisuuden tarkoitus ja johdatus suunnittelumenetelmään

Kylän edustaja tai ohjaaja toivottaa osallistujat tervetulleiksi. Ohjaajat esittelevät itsensä. Ohjaaja kertoo, mikä on tapaamisen tarkoitus, mikä on kyläsuunnitelma, mistä tässä on kyse ja kuinka suunnitteluprosessi etenee.

Ensimmäinen työpaja käsittelee kylän tulevaisuutta, unelmia ja arvoja. Toinen työpaja vie unelmaa käytäntöön: mietitään toimenpideideoita ja kehittämishankkeita. (10 min)

2.3 Kylän esittely ja erityispiirteet

Kylän edustaja esittelee kylän lyhyesti. Tätä helpottaa, jos asiat on jäsennelty etukäteen ja tulostettu A4 papereille (asiat otsikkoina kukin omalle paperilleen). Mikäli kylä päivittää kyläsuunnitelmaa voivat asiat olla edellisen kyläsuunnitelman tavoitteita, joiden toteutuminen käydään näin pikaisesti läpi. (15 min)

Vinkkejä ohjaajalle:

- Pistä merkillä kunkin osion alkamisaika, jotta voit seurata, kuinka kauan se vie.
- Pyri lopettamaan kukin osio ajallaan. Kovin puheliaita ihmisiä voit joutua hienovaraisesti keskeyttämään. Näin vältetään tehtävien kasautumiselta loppua kohden.
- Selitä kunkin osion alkaessa, mistä siinä on kyse.
- Kiinnitä huomiota tunnelman luomiseen.
- Varaudu fläppipaperien kiinnittämiseen työtilaan. Aina seinään ei voi teipata eikä laittaa sinitarraa. Tasaiset maalipinnat, ovet tai isot ikkunat toimivat hyvin. Huoneeseen voi myös virittää narun, johon fläppipapereita voidaan ripustaa.

2.4 Kylä osana kokonaisuutta (keltaiset kortit)

TARKOITUS:

Osion tarkoitus on vaihtaa näkökulmaa ja tarkastella asioita laajemmassa mittakaavassa. Ensin keskityttiin omaan kylään, nyt puolestaan käsitellään maailmanlaajuisia muutosvoimia ja suomalaisia ilmiöitä.

Kuinka päivittäiset valintamme vaikuttavat maailmaan? Miten muun maailman tapahtumat ja ilmiöt vaikuttavat päivittäiseen elämäämme ja kyläämme? Näkökulman vaihtaminen avaa uusia tapoja nähdä asioita. Mitkä asiat koemme tärkeiksi?

Vinkejä ohjaajalle:

- Jos käytössä on eri huoneita ryhmätyöskentelyyn, anna ohjeet yhteisesti.
- Voit esitellä tämän osion kertomalla sen nimen ja tarkoituksen.
- Harjoituksen käyttöä saatetaan toisinaan vastustaa. Esimerkiksi eräässä kylässä joku totesi: "Olemme täällä kirjoittamassa kyläsuunnitelmaa. Mitä tekemistä tällä on sen kanssa?" Aiempien kokemusten mukaan ihmiset kuitenkin osallistuvat harjoitukseen, mikäli:
 - et lähde mukaan väittelyyn,
 - muistutat ihmisiä uudelleen suunnittelupajan tarkoituksesta,
 - esittelet tehtävän uudelleen, kenties erilaisin sanavalinnoin,
 - liität harjoituksen Keltaisilla korteilla pajan seuraavaan vaiheeseen, joka käsittelee kylän paikallista toimintaa.
- Vaikka kyseessä ovat "Kestävän kehityksen suunnittelukortit", huomaa, että sanan "kestävyys" käyttöä vältetään tehtävän kuvauksessa, koska se on ammattikieltä.

Osallistujat jaetaan 4–8 hengen ryhmiin. Viiden hengen ryhmä on toimiva.

OHJEET:

1. Ohjaaja jakaa jokaiselle ryhmälle pinon keltaisia kortteja. Kortit sisältävät tietoa ja väittämiä asioista, jotka vaikuttavat sekä ympäröivään maailmaan että yhteisöihin. Ohjaaja pyytää ryhmiä valitsemaan kirjurin. (5 min)
2. Kortit jaetaan ryhmän jäsenten kesken. Kukin lukee ääneti käsissään olevat kortit ja valitsee niistä kaksi, jotka hän kokee tärkeiksi myös yhteisön kannalta. Ylimääräiset kortit laitetaan pöydän keskelle. Muiden pöydälle heittämät kortit kannattaa lukea. Halutessaan voi vaihtaa kädessä olevat kortit kiinnostavampiin ennen lopullista kahden kortin valintaa. (10 min)

- Kannattaa korostaa, että osallistujien on syytä lukea kortit hiljaa itsekseen. Jos joku aloittaa keskustelun saman tien, toisten voi olla vaikeaa keskittyä.
- Jos pelaajat kysyvät millä perusteella kortit valitaan, voit kertoa, että kannattaa valita ne kortit, jotka "puhuttelevat" eniten.
- Saatetaan myös kysyä, pitäisikö valita kortteja, joiden kanssa on samaa mieltä. Sano, ettei sillä ole merkitystä – pääasia on, että aihe on tärkeä ja haluat keskustella siitä.

3. Jokainen osallistuja lukee vuorollaan ääneen valitsemansa kortit ja kertoo ryhmälleen, miksi on valinnut juuri kyseiset kortit. Tässä vaiheessa ei käydä korteista keskustelua. **(10 min)**

- Kerää ylimääräiset kortit ja aseta ne syrjään. Pyydä pelaajia asettamaan ääneen lukemansa kortit pöydän keskelle.
- Varmista, että pelaajat pitävät selityksensä lyhyinä, jotta jokainen ehtii sanoa sanottavansa.
- Varmista, että pelaajat kertovat, miksi valitsivat korttinsa. Tämä on erityisen tärkeää kierroksen ensimmäisen pelaajan kohdalla, sillä se asettaa toimintamallin kaikille muille.
- Tarvittaessa muistuta, että keskustelu korteista käydään seuraavassa vaiheessa.

4. Ryhmä tarkastelee valittuja kortteja yhdessä, keskustele ja kirjaa ylös korttien väliset yhteydet. Ne kortit, joilla on jotain yhteistä, kootaan ryhmäksi. Kirjuri kirjaa sitä varten annetulle suurelle paperille kunkin korttiryhmän nimen (avainsanan), kuvauksen sekä siihen kuuluvien korttien numerot. **(15 min)**

5. Seuraava vaihe on esitellä muille ryhmille, mistä ryhmässä on puhuttu. Kunkin ryhmän valitsema esittelijä kertoo muille osallistujille yhteenvedon käydyistä keskustelusta. **(Yhteensä noin. 20 min, aika jaetaan ryhmien kesken)**

(Osion kesto yhteensä noin 60 min)

2.5 Unelmien kylä

TARKOITUS

Osion tarkoitus on rohkaista osallistujia unelmoimaan, millainen heidän kylänsä voisi parhaimmillaan olla, välittämättä tosielämän rajoitteista. Unelmat ja arki eivät kuitenkaan ole toistensa vastakohtia, vaan unelmilla rakennetaan tietä toisenlaiseen ja antoisampaan arkeen kuin se, mitä ehkä juuri nyt eletään.

Työskentelyllä voidaan saada esiin paljon ideoita ja todella luoviakin ratkaisuja haasteisiin. Tämä harjoitus saa osallistujat oikeaan vireeseen tulevia osioita varten sekä innostaa jatkamaan seuraavassa suunnittelu-pajassa.

OHJEET

1. Osallistujia pyydetään miettimään oman kylän tulevaisuutta pidemmälle eteenpäin. Minkälaisen he toivoisivat kylänsä olevan ihanne-tilanteessa noin viiden – kymmenen vuoden kuluttua? (5 min)
2. Osallistujat keskustelevat ryhmissä unelmakylästään. Jokainen kertoo lyhyesti ajatuksensa. (5 min)
3. Kukin ryhmä kirjoittaa tai piirtää fläppipaperille unelmien kylän. Se on käytännössä yhteenveto ryhmässä käydyistä keskusteluista, toiveista ja unelmista tai lista päämääristä. Tässä kohtaa ei tarvitse miettiä, kuinka realistisia tai idealistisia ne ovat. (10 min)
4. Ryhmän valitsema esittelijä kertoo muille ryhmille yhteenvedon ryhmässä käydyistä keskustelusta. Muut ryhmät voivat osallistua keskusteluun. (Kaikki ryhmät yhteensä noin 10 min)

(Osion kokonaiskesto 30 min)

2.6 Miten tästä eteenpäin ja lopetus

OHJEET

Illan ohjaaja toivottaa kaikki tervetulleiksi seuraavaan suunnittelu-pajaan, jossa mietitään, mitä voidaan tehdä, jotta kylästä tulee unelmien kylä. Seuraavalla kerralla ideoidaan ja suunnitellaan toimenpiteitä kyläsuunnitelmaan. Osallistujia pyydetään kutsumaan mukaan myös sellaisia kyläläisiä, jotka eivät nyt olleet mukana.

Ohjaaja pyytää kotiläksynä miettimään ajatusleikkien avulla, mitä pitäisi tapahtua jotta unelmien kylästä tulisi totta.

Sovitaan yhdessä seuraavan suunnittelupajan päivämäärä, paikka ja aika. Sovitaan myös kuka tai ketkä tekevät yhteenvedon ensimmäisen suunnittelupajan tuloksista seuraavaa kertaa varten.

Kiitokset osallistujille hyvistä tuloksista ja tapaamisiin seuraavassa työpajassa.

(Osion kesto yhteensä 15 min)

Vinkkejä ohjaajalle:

- Unelmien kylä -vaiheessa voit käyttää mielikuvaa prinsessa-ruususesta ja linnanväestä, jotka heräävät pitkästä unestaan: Oma kylä on muuttunut unelmien kyläksi. Sellaiseksi, mitä olet haaveissasi toivonut. Tässä voit käyttää apuna kuvia, jotka on levitetty sivummalle. Pyydä osallistujia käymään valitsemassa kuva, joka kuvaa löytynyttä ajatusta.
- Merkitse fläppipapereihin otsikot, jos niissä ei vielä ole.
- Piirrä Kylä osana kokonaisuutta -fläppipapereihin keltaiset raamit, muistutukseksi että nämä syntyivät keltaisten korttien pohjalta.
- Valokuvaa fläppipaperit.
- Ota fläppipaperit talteen seuraavaa kertaa varten.
- Sovi yhteyshenkilön kanssa, kuka kokoaa yhteenvedon seuraavaksi kerraksi. Jos sinä lupaudut tekemään yhteenvedon, lähetä se yhteyshenkilölle katsottavaksi ennen seuraavaa työpajaa. Jos kyläläiset tekevät sen, pyydä heitä lähettämään se sinulle. Tehkää yhteenveto fläppipaperille.

3. Toinen suunnittelupaja: unelmasta toimenpiteiksi – siniset ja vihreät kortit

Sinisiä ja vihreitä kortteja käytetään toimenpiteiden suunnittelussa. Sinisissä kortteissa on esimerkkejä siitä, kuinka asiat voidaan tehdä taloudellisesti, sosiaalisesti tai ekologisesti kestäväällä tavalla – parhaassa tapauksessa kaikkea tätä. Vihreiden korttien avulla arvioidaan toimenpiteiden vaikuttavuutta ja toteuttamiskelpoisuutta. Ensimmäisen suunnittelupajan tulokset ovat pohjana toisen suunnittelupajan työskentelylle.

3.1 Aikataulu ja tarvikkeet

Aikatauluun on kuvattu toisen suunnittelupajan kulku. Se kestää lähes kolme tuntia. Aikaa tarjoiluun ja vapaaseen seurusteluun ei ole kirjattu.

OSIO	KESTO MINUUTEISSA
Tervetuloitovotus, illan sisältö, esittäytymiset	10
Unelmien kylän esittely	10
Tavoitteet ja toimenpiteiden ideointi	20–40
Toimenpiteiden suunnittelu	
- Kuvaus	20
- Tarkentaminen (siniset kortit)	25
- Arviointi (vihreät kortit)	25
- Esittely kaikille	20
Toimenpiteiden kannatus	10
Seuraavat askeleet ja lopetus	10
Yhteensä	2 h 20 min – 2 h 40 min

Tarvikelista suunnittelupajaa varten:

- Tarjoiluun liittyvät tarvikkeet
- Yhteenveto Unelmien kylä ja muut edellisen kerran tulokset (fläppipaperit)
- Toimenpiteiden ideointi -osioon fläppipaperit otsikoineen; vaihtoehtoisesti materiaalit tuplatiimi- tai SWOT -työskentelyyn.
- 2 kpl fläppipapereita ryhmää kohden (1 kpl Toimenpiteiden kuvaus ja siniset kortit -osioon, 1 kpl vihreät kortit -osioon) + ylimääräisiä
- Sinitarraa tai teippiä
- Erivärisiä tusseja 3 kpl /ryhmä
- Pakka sinisiä kortteja jokaiselle ryhmälle
- Pakka vihreitä kortteja jokaiselle ryhmälle
- Kirjoituskyniä vähintään saman verran kuin on osallistujia
- Nippu tarralappuja (Post it tai vastaava)
- Nimilaput, esim. tyhjiä osoitetarralappuja tai leveää maalarinteippiä

Käyttöä voi olla myös näille:

- Ylimääräistä kirjoituspaperia "suttupaperiksi"
- Kamera
- Kopioita aiemmasta kyläsuunnitelmasta
- Roskapussit jne.

Yhteistyöllä
viihtyisät ja
elinvoimaiset
kylät

3.2 Tervetuloitovotus, tilaisuuden tarkoitus ja esittäytymiset

Kylän edustaja ja illan ohjaaja toivottavat osallistujat tervetulleiksi ja esittelevät itsensä. Käydään nopea esittelykiertä. Osallistujille kerrotaan, mikä on tapaamisen tarkoitus ja selitetään illan kulku. (10 min)

3.3 Unelmien kylä -esittely

Kylän edustaja tai illan ohjaaja esittelee yhteenvedon edelliseltä kerralta, erityisesti Unelmien kylä -osion tulokset, joissa kuvataan kylää noin viiden – kymmenen vuoden kuluttua. Kysytään osallistujilta, voidaanko nyt jatkaa työskentelyä tämän pohjalta. Mitä pitäisi tapahtua, muuttua tai säilyä, jotta kylästämmme tulee Unelmien kylä? Millaisia askeleita voimme ottaa? (10 min)

3.4 Kuinka unelma muutetaan tavoitteiksi ja toimenpideideoiksi?

TARKOITUS

Osion tarkoitus on ideoida, kuinka unelmien kylä toteutetaan. Toimenpide-ehdotuksia kootaan eri teemojen tai tavoitteiden alle.

Jos kyseessä on kyläsuunnitelman päivitys, voidaan käyttää edellisen kyläsuunnitelman tavoitteita, mikäli ne ovat vielä ajan tasalla.

Vinkejä ohjaajalle:

- Tuuplatiimi-menetelmällä saadaan jäsenneityä kylän tavoitteet ja ideoita niiden toteuttamiseksi. Jos käytät tätä työkalua, huomaa sen kesto (40 min)
- SWOT-analyysillä (sisäiset vahvuudet ja heikkoudet sekä ulkoiset mahdollisuudet ja uhat) voidaan myös määrittellä kylän tavoitteet sekä ideoida toimenpiteitä niiden toteuttamiseksi. (40 min)
- SWOT-analyysillä saadaan ensisijaisia toimenpide-ehdotuksia ja ideoita peilaamalla mahdollisuuksia vahvuuksiin. Kehittämistarpeita löydetään, kun tarkastellaan mahdollisuuksia ja heikkouksia rinnakkain. Uhista selviydytään hyödyntämällä mahdollisuuksia. Kun heikkouksia ja uhkia tarkastellaan rinnakkain, tiedetään millaisia asioita yhteisön kannattaa välttää. Toimenpide-ehdotukset kirjoitetaan esimerkiksi ranskalaisin viivoin listaksi niitä kuvaavien avainsanojen alle.

OHJEET

1. Edellisen suunnittelupajan tulosten pohjalta on määritelty kylän tavoitteet tai avainsanat ja ne on kirjoitettu valmiiksi kukin omalle fläppipaperilleen. Fläppipaperit on kiinnitetty seinille eri puolille huonetta.

Vinkkejä ohjaajalle:

- Tavallisia avainsanoja ovat esimerkiksi:
 - Yhteinen toiminta kylällä & yhteiset tilat
 - Historia ja kulttuuriperintö
 - Liiketoiminta, paikallistalous, yrittäjyys
 - Ympäristö ja energia
 - Tietoliikenne- ja liikenneyhteydet
 - Paikalliset palvelut
 - Lapset ja nuoret
 - Asuminen, uusia asukkaita kylälle
- Sanoja voi lisätä tai poistaa tästä listasta sen mukaan, mikä kylän kannalta on merkityksellistä ja mitä on tullut esiin suunnittelupajojen aikana.

2. Kukin osallistuja saa pinon tarralappuja ja kynän. Ohjaaja kehottaa osallistujia kiertämään huoneessa ja miettimään ideoita siihen, kuinka kyseisiä asioita voidaan toteuttaa. Ne voivat olla isoja tai pieniä asioita. Ne voivat olla arkisia asioita tai hulluja heittoja. Ohjaaja pyytää kirjaamaan kunkin asian omalle lapulleen ja kiinnittämään fläppipaperille, jossa on oikea otsikko.
3. Kukin osallistuja päättää, mikä tavoite/avainsana kiinnostaa häntä eniten ja asettuu ryhmään kyseisen fläppipaperin ympärille (tavoitteena ovat 4–8 hengen ryhmät).
4. Ryhmän jäsenet voivat lisätä otsikon alle uusia toimenpide-ehdotuksia, mikäli sellaisia tulee mieleen.
5. Ryhmä järjestee tarralaput aihepiireittäin toimenpidekokonaisuuksiksi.

3.5 Toimenpiteiden tarkentaminen, siniset kortit

TARKOITUS

Osion tarkoituksena on kannustaa osallistujia tarkastelemaan toimenpide-ehdotuksia kestävän kehityksen näkökulmasta ja tuoda uusia näkökulmia ja ideoita toteutukseen.

OHJEET

1. Tässä vaiheessa jatketaan työskentelyä edellisen osion 4–8 hengen ryhmissä. Ohjaaja antaa pakan sinisiä kortteja kullekin ryhmälle. Joku ryhmän jäsenistä jakaa kortit tasan, aivan kuten keltaisten korttien kanssa tehtiin. (5 min)
2. Jokainen pelaaja valitsee käsissään olevista korteista kaksi sellaista, jotka saattavat jollain tapaa liittyä ryhmän valitsemiin toimenpide-ehdotuksiin. (5 min)
3. Kukin kertoo vuorollaan muille ryhmän jäsenille, miksi on valinnut kyseiset kortit. Keskustelu ryhmässä saattaa innostaa lisäämään tietoa ehdotettuihin toimenpideideoihin. Mahdolliset lisäykset kirjoitetaan erivärisellä kynällä fläppipaperille, kortin numero merkitään myös. (15 min)

(Osion kokonaiskesto 25 min)

Vinkejä ohjaajalle:

- Siniset kortit saattavat herättää hyvin monenlaisia uusia ideoita toimenpide-ehdotuksiin liittyen.
- Korosta eri väristen kynien käytön tärkeyttä silloin, kun sinisten korttien käytön jälkeen mieleen tulevia uusia ajatuksia kirjataan edellisessä vaiheessa käytetylle fläppipaperille.
- Pyydä ryhmiä merkitsemään fläppipaperille myös valitsemiensa korttien numerot ja otsikko tai pääajatus. Tästä on jälkepäin apua, kun varsinaista kyläsuunnitelmaa kirjoitetaan.
- Jos tulee uusia toimenpideideoita, ne kannattaa kirjoittaa muistiin tarralapuille, jotta niitä ei unohdeta eikä juututa sivuraiteille.

3.6 Toimenpiteiden arviointi, vihreät kortit

TARKOITUS

Osion tarkoituksena on arvioida vihreiden korttien avulla toimenpide-ehdotusten vaikutuksia ja toteuttamiskelpoisuutta. Niiden on tarkoitus varmistaa, että ryhmät ottavat suunnitelmissaan huomioon mahdollisimman hyvin kestävä kehityksen ulottuvuudet ja tekevät sellaisia suunnitelmia, joiden vaikutukset ovat mahdollisimman laajat ja joista on mahdollisimman paljon hyötyä paikallisesti. Kortit kannustavat ryhmiä ajattelemaan esimerkiksi seuraavia asioita:

- Voidaanko toimenpiteellä saavuttaa suurempaa hyötyä?
- Voidaanko toimenpiteellä yhdistää eri kohderyhmiä?
- Mitä yhteyksiä eri asioiden välillä on ja mitä mahdollisuuksia ne tuovat?
- Voiko toimenpide olla hyödyksi laajemmalle ihmisjoukolle?
- Voidaanko toimenpiteen avulla vähentää luonnonvarojen käyttöä tai ympäristölle aiheutuvaa haittaa?

OHJEET

1. Työskentely jatkuu samoissa ryhmissä. Kullekin ryhmälle annetaan fläppipaperi, johon on piirretty kaksi tai kolme sisäkkäistä ympyrää. Kirjuri kirjoittaa keskelle toimenpiteen nimen. Ohjaaja antaa pakan vihreitä kortteja jokaiselle ryhmälle. Kortit jaetaan jälleen kaikkien ryhmän jäsenten kesken.
2. Kukin ryhmän jäsen lukee vuorollaan ääneen yhden kortin. Ryhmä päättää yhdessä, liittyykö kortti toimenpideideaan jollain tavalla. Jos kortilla ei ole mitään tekemistä aiheen kanssa, se laitetaan syrjään.
3. Pelaajat arvioivat, vaikuttavatko kortit toimenpiteeseen (tai vaikuttaako toimenpide niihin) positiivisesti, negatiivisesti vai sekä että. Kukin kortti asetetaan ympyrän kehälle niin, että merkittävimmät kortit ovat lähinnä keskipistettä ja vähemmän merkittävät kauempana. Ympyrään piirretään halkaisija. Idean kannalta negatiiviset kortit asetetaan vasemmalle puolelle ja positiiviset oikealle puolelle. Keskelle paperia voidaan asettaa ne kortit, jotka ovat toimenpiteen kannalta sekä positiivisia että negatiivisia.
4. Pelaajat etsivät yhteyksiä paperilla olevien korttien välillä ja merkitsevät nuo yhteydet tussilla fläppipaperiin. Kortin numero kannattaa kirjoittaa fläppipaperiin kortin kohdalle samoin avainsanat kortin esille tuomasta asiasta. Silloin fläppipaperia voi käyttää muistin virkistykseksi, kun ideoita aletaan kirjoittaa puhtaaksi. Positiiviset asiat kirjataan vihreällä ja negatiiviset punaisella tussilla. **(Kohdat 1 – 4 noin 25 min)**
5. Ryhmä valitsee keskuudestaan esittelijän, joka esittelee muille ryhmille toimenpiteen ja yhteenvedon keskusteluista. **(Kaikki ryhmät yhteensä noin 20 min)**

(Osion kokonaiskesto 45 min)

3.7 Toimenpiteiden kannatus

TARKOITUS

Osion tarkoitus on selvittää, mitä osallistujien mielestä on tärkeää tehdä ja kuka on valmis tekemään mitään. Kylässä tarvitaan ihmisiä toteuttamaan ideoita. Tarkoitus on, että osallistujat miettivät, voisivatko he itse tehdä jotain kylänsä kehittämiseksi.

OHJEET

1. Tässä osiossa työskennellään itsenäisesti. Jokainen osallistuja valitsee kolme sellaista suunnittelupajoissa esiin tullutta toimenpide-ehdotusta, jotka hän kokee tärkeiksi itselleen tai kylälleen. Jokaiselle jaetaan 3 tarralappua. Kukin laittaa tarralappunsa niiden toimenpiteiden kohdalle, joita pitää tärkeimpinä. Osanottajia pyydetään kirjoittamaan nimensä tarralappuun, mikäli voi itse osallistua äänestämänsä toimenpiteen toteuttamiseen.
2. Ohjaaja laskee kunkin toimenpiteen saaman kannatuksen ja tekee yhteenvedon eniten kannatusta saaneista ehdotuksista.
(Kesto 10 min)

Vinkejä ohjaajalle äänestyksen järjestämiseen:

- Käytä aikaisemmasta työskentelystä erottuvia tarralappuja (väri, muoto).
- Kerro, onko kannatukset jaettava kolmelle eri toimenpiteelle vai saako ne antaa kaikki samalle.
- Vaihtoehtona tarralapuille on antaa jokaiselle tussi, jolla saa käydä laittamassa kolme merkintää. Voit myös jakaa osallistujille 3 tarraa, joilla he käyvät antamassa kannatuksensa (esim. punaiset pallot). Nimen voit pyytää kirjoittamaan toimenpiteen viereen fläppipaperille.
- Jos osallistujia on paljon, äänestyksen voi tehdä ryhmätyönä. Kukin ryhmä saa tehdä kolme merkintää, joista ainoastaan yhden saa antaa omalle toimenpide-ehdotukselleen.
- Älä painosta osallistujia kirjoittamaan nimeään. Usein asia vaatii sulattelua. Kerrot, kenelle voi ilmoittautua, kun haluaa osallistua toimenpiteiden toteuttamiseen.

3.8 Seuraavat askeleet ja lopetus

OHJEET

Suunnittelupajan ohjaaja kertoo osallistujille, mitä tapaamisen jälkeen tapahtuu, mitä hyötyä osallistujien ajankäytöstä ja vaivannäöstä on.

Kyläsuunnitelman teosta vastaava taho, useimmiten kyläyhdistys, jatkaa suunnittelupajojen tulosten pohjalta suunnitelman kokoamista ja toteutusta. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä ohjaajan kanssa.

Työn organisointi

- Perustetaan tarvittaessa työryhmiä, jotka jatkavat tahoillaan toimenpiteiden suunnittelua. (Toimenpiteiden kannatus -osion kiinnostuksen perusteella)
- Päätetään kuka tai ketkä kirjoittavat kyläsuunnitelmaluonnoksen.
- Sovitaan ajankohta seuraavalle tapaamiselle, jossa esitellään työryhmien aikaansaannoksia ja kyläsuunnitelmaluonnosta.
- Kerrotaan, että kyläsuunnitelma on tarkoitus hyväksyä avoimessa kyläkokouksessa
- Neuvotaan, miten kyläsuunnitelmaluonnokseen voi ottaa kantaa ennen sen hyväksymistä.

Kiitokset osallistujille ja ohjaajille. Näkemiin.

(Osion kesto 10 min)

Vinkkejä ohjaajalle

- Sovi etukäteen kylän edustajan kanssa kuinka työpajojen anti kootaan kyläsuunnitelmaksi.
- Sovi etukäteen tarvittavat ajankohdat, jotta illan työskentely voidaan päättää ripeästi.
- Suunnittelupaja-työskentelystä voidaan kirjoittaa kuvallinen raportti esimerkiksi lehdistöä ja kylän omaa tiedotusta varten.

Liitteet

- Keltaiset kortit
- Siniset kortit
- Vihreät kortit

Kestävä KYLÄ

Kylä välittää -hanke

Västnylands Byar
Länsi-Uudenmaan Kylät

Varsinais-Suomen Kylät ry
Egentliga Finlands Byar rf

KOULUTUSKESKUS
SALPAUS

Euroopan maaseudun
kehittämisen maatalousrahoitus-
Eurooppa investoi maaseutualueisiin